

KS. ZBIGNIEW WIT

MIEJSCE LITURGII W ROKU ŚWIĘTYM 2000

Jubileusz związany ze zbliżającym się trzecim tysiącleciem chrześcijaństwa obfituje w różnorakie wydarzenia religijne. Kościół prowadzi szeroko zakrojone przygotowanie duchowe swoich wiernych. Robi rachunek sumienia, przeprosza za popełnione winy, prosi o przebaczenie, urządza sympozja naukowe, spotkania ekumeniczne, aby jak najlepiej przeżyć tę tak ważną rocznicę przyjścia na świat Syna Bożego jedyne Odkupiciele człowieka.

Przeglądając dokumenty papieskie spotykamy się z wieloma określeniami zbliżającego się jubileuszu. Rok ten określany jest jako: *prawdziwie wielki Jubileusz* (TMA 15), *Wielki Jubileusz* (TMA 16, 18, 23, 34: IM 6), *Wielki Jubileusz Roku 2000* (TMA 17, 22, Kal. 12), *Jubileusz drugiego milenium* (TMA 18), *Jubileusz roku dwutysięcznego* (TMA 20), *Rok 2000* (TMA 21, 23), *Jubileusz Roku 2000* (TMA 21), *perspektywa Roku 2000* (TMA 24), *rok głęboko eucharystyczny* (TMA 55), *Rok Święty* (IM 2, 11, Kal. 2), *zaproszenie na ucztę weselną, przygotowane dla nas święto* (IM 4), *Rok jubileuszowy* (IM 11, Kal. 2), *Rok miłosierdzia* (IM 11, Kal. 3), *Rok Święty 2000* (Kal. 1, 8), *Rok jubileuszowy /.. / rok liturgiczny* (Kal. 1), *Rok łaski* (Kal. 3), *Wielki Jubileusz Chrystusa* (Kal. 12), *Jubileusz Matki* (Kal 12).¹

Ta różnorodność określeń wskazuje na ogromne znaczenie tego wydarzenia w dziejach Kościoła. W niniejszym wystąpieniu pojawią się określenia używane w dokumentach papieskich. Na początku warto przytoczyć słowa Jana Pawła II, że w fazie celebracji Roku Świętego *celem będzie uwielbienie Trójcy Świętej, od której wszystko pochodzi i ku której wszystko w świecie i w dziejach jest skierowane*. (TMA 55). Celem ułatwienia tych zadań, w ostatnich trzech latach, Komisja Liturgiczna Wielkiego Jubileuszu 2000 wydała materiały duszpasterskie do wykorzystania w pracy parafialnej.²

Źródłem niniejszego opracowania są dokumenty Kościoła: List apostolski Jana Pawła II *Tertio millennio adveniente* z dnia 10 XI 1997 r. (TMA), Jego bulla *Incarnationis mysterium* z dnia 29 XI 1998 r. (IM), *Kalendarz Roku Świętego 2000* (Kal), *Kalen-*

1 Por. *Rok Jubileuszowy, rok łaski Pana, rok zmiłowania i dobroci, rok pojednania i przebaczenia, rok zbawienia i pokoju*. Określenia zawarte w "Obrzędzie rozpoczęcia".

2 Por. *Abba, Ojciec. Oficjalny dokument Komitetu Papieskiego Obchodów Jubileuszu Roku 2000 pod redakcją Komisji Liturgicznej Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*. Katowice 1998.

*darium Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 w Kościele Polskim (Kalend.)*³, *Formularze Mszy świętej na Rok Jubileuszowy (Msze)*.⁴

I. Ujęcie statyczne

Sformułowanie tematu *miejsce liturgii* można rozumieć w znaczeniu statycznym i wówczas odnosi się do lokalizacji w czasie lub przestrzeni i wiąże się z pytaniem kiedy? i gdzie? Przestrzeń czasowa zamyka się w czasie od 24 grudnia 1999 - otwarcie Porta Sancta w Bazylice Świętego Piotra,⁵ do 6 stycznia 2001 - zamknięcie Drzwi Świętych w tejże bazylice.⁶ Wymieniona przestrzeń czasowa zostaje wypełniona szczegółowymi celebracjami i *przeznaczona jest dla całego Kościoła* (Kal. 9). Po szczególne Konferencje Biskupów mają opracować własny kalendarz, który będzie uwzględniał święta obchodzone w danym regionie. Krajowy Komitet Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 w Polsce opracował *Kalendarium obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 w Kościele Polskim*.⁷ I według tego dokumentu obchody rozpoczął Międzynarodowy Kongres poświęcony Caritas (europejski) w Warszawie, który odbył się w dniach 22-26 września tego roku, a zakończy je Uroczystość Objawienia Pańskiego w r. 2001.

Przewidziane są dni obchodów ogólnokościelnych *jednocześnie w Ziemi Świętej, w Rzymie i Kościołach lokalnych całego świata* (TMA 55). Do rzymskich zaliczamy takie jak otwarcie Drzwi Świętych w Bazylice św. Piotra, św. Jana na Lateranie i Matki Bożej Większej 24-25 XII br. oraz 18 I 2000 u św. Pawła za Murami; do tych w Ziemi Świętej należy Uroczystość Zwiastowania Pańskiego w dniu 25 III 2000 w Bazylice Zwiastowania w Nazaret, a w Polsce obchodzone jako Centralne Uroczystości Celebracji Tajemnicy Wcielenia Syna Bożego.

Kalendarz Roku Świętego 2000 mówi o trojakim rodzaju uroczystości: liturgicznym, jubileuszowym, kościelnym i podaje, że *liturgiczne, stanowią osnowę Kalendarza, którego punkty kulminacyjne to Wielkanoc (23 kwietnia) oraz - w nawiązaniu do zasadniczego przedmiotu Jubileuszu - cały cykl Wcielenia Pańskiego: Boże Narodzenie (25 grudnia), Objawienie Pańskie (6 stycznia) i Wcielenie Pańskie (25 marca)* (Kal. 4). Rozporządzenie dotyczące uzyskiwania odpustu jubileuszowego wymienia w Rzymie następujące świątynie: *Bazylikę św. Piotra na Watykanie, Archibazylikę*

3 *Trzecie Tysiąclecie. Biuletyn poświęcony przygotowaniom do obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, 2:1998 nr 3-4 s. 96-106.

4 *Anamnesis* 5:1998/99 nr 3 s. 12-26.

5 *Wielki Jubileusz Roku 2000 rozpocznie się w noc Bożego Narodzenia 2000 r. otwarciem Drzwi Świętych w Bazylice św. Piotra w Watykanie; akt ten poprzedzi o kilka godzin uroczystość inauguracyjną przewidzianą w Jerozolimie i Betlejem oraz otwarcie Drzwi Świętych w innych Bazylikach Rzymu* (IM 6).

6 Por. *Kalendarz Roku Świętego 2000 jest wykazem najważniejszych uroczystości, wpisanych w rytm roku liturgicznego, które będą obchodzone w toku «roku jubileuszowego» od Mszy w nocy na Boże Narodzenie (24 grudnia 1999 r.), kiedy zostanie otwarty Rok Święty, aż do 6 stycznia 2001 r., czyli uroczystości Objawienia Pańskiego, kiedy nastąpi zamknięcie Wielkiego Jubileuszu w Rzymie* (Kal. 4).

7 *Trzecie Tysiąclecie. Biuletyn poświęcony przygotowaniu do obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, 2:1998 nr 3-4 s. 96-106.

Najświętszego Zbawiciela na Lateranie, Bazylikę Matki Bożej Większej oraz Bazylikę św. Pawła przy via Ostiense, a także Bazylikę Świętego Krzyża Jerozolimskiego, Bazylikę św. Wawrzyńca na Campo Verano, Sanktuarium Matki Bożej Miłości (*Madonna del Divino Amore*), chrześcijańskie Katakumby.⁸ Warto w tym miejscu przypomnieć zasadę, że *Kalendarz Rzymski* przeznaczony jest dla całego Kościoła i dla poszczególnych Kościołów lokalnych (por. Kal. 9).

Kalendarium Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 w Kościele Polskim przewiduje uroczystości ogólnopolskie uwzględniające *specyficzne problemy Kościoła w Polsce u progu nowego tysiąclecia* i zalicza do nich millenium chrztu Polski, powstanie biskupstwa w Poznaniu, metropolii w Gnieźnie oraz powstanie nowej organizacji Kościoła, dlatego do ogólnopolskich uroczystości zalicza się między innymi dzień 25 marca 2000 obchodzony u nas jako *Centralne Uroczystości Celebracji Wcielenia Syna Bożego*, a równocześnie *Uwielbienie i dziękczynienie za dar nowej organizacji Kościoła w Polsce*, czy *Obchody świętego Wojciecha w Gnieźnie* w dniach 27 - 30 kwietnia 2000 r. i równocześnie *Rocznica Synodu Gnieźnieńskiego i ustanowienie Metropolii Gnieźnieńskiej*, *wielkie dziękczynienie za dar struktur Kościoła w Polsce*.⁹ Dokument ten przewiduje 52 uroczystości o charakterze ogólnonarodowym, w tym rocznice śmierci świętych Patronów: Wojciecha, Stanisława Biskupa i Męczennika (12-14 maja 2000), Andrzeja Boboli (19-20 maja 2000). Do tych dni należy zaliczyć obchody *patronów diecezji oraz daty poświęcenia kościołów katedralnych*.¹⁰ Uroczystości o charakterze diecezjalnym, wspomniane *Kalendarium*, wymienia jedynie wybiórczo¹¹ i należy sądzić, że specyfika jubileuszowa Archidiecezji Częstochowskiej nie zostanie wchłonięta przez 14 uroczystości ogólnopolskich związanych z sanktuarium jasnogórskim.

Wśród miejscowości celebracji ogólnopolskich wymienione zostały: *Gniezno - stolica pierwszej metropolii w Polsce (...)* *Jasna Góra - główne sanktuarium i stolica duchowa Polski, gdzie ogniskuje się jej życie religijne, diecezje milenijne, a więc Kołobrzeg, Kraków i Wrocław (...)* a także *Poznań z racji historycznych*, Białystok jako miejsce dziękczynienia za dar nowych diecezji oraz wspólnej celebracji ekumenicznej Kościoła katolickiego, Kościoła prawosławnego i Kościołów ewangelickich wyrosłych na gruncie reformacji, a także diecezja Bielsko-Żywiecka, gdzie 25 III 2000 będzie miała miejsce celebracja ekumeniczna wspólnot protestanckich, gdyż na jej terenie zamieszkują liczni wierni, zwłaszcza Kościoła ewangelicko-augsburskiego.¹²

W diecezjach należy przyznać pierwsze miejsce kościołom katedralnym oraz kościołom Roku Jubileuszowego 2000, w których powinny być przewidziane stosowne celebracje dla uzyskania odpustu jubileuszowego oraz przeżycia liturgii Roku Świętego, a w tym siedmiu sakramentów świętych. Kolejnym miejscem są kościoły i kaplice zgromadzeń klauzurowych oraz kaplice w domach, których mieszkańcy nie mogą

8 Por. Jan Paweł II. *Bulla Incarnationis mysterium*, Poznań 1998, s. 31.

9 *Kalendarium*, jw. s. 101.

10 Tamże s. 97.

11 Tamże s. 106. Niektóre diecezje opracowały własne kalendarium. Por. *Wielki Jubileusz Roku 2000. Dyrektorium pastoralne dla Diecezji Legnickiej na rok 1999/2000*. Red. A. Jarosiewicz, Legnica 1999; *Główne wydarzenia Roku Jubileuszowego. Kalendarium Duszpasterskie Archidiecezji Krakowskiej na rok 2000*, Kraków 2000.

12 *Kalendarium*, s. 97.

opuszczać z racji choroby - stają się one miejscem zyskiwania odpustu jubileuszowego. Do tych miejsc należy dodać wszystkie kościoły parafialne i filialne w których szczególnie uroczystości powinny być celebrowane Święta Patronów oraz rocznice dedykacji kościołów. Do ważnych wydarzeń lokalnych Roku łaski zalicza się także pielgrzymkę parafialną do kościoła jubileuszowego. *Główną uroczystością jubileuszową powinna mieć także rodzina. Każda rodzina wybiera dzień (lub dni), który jest dla niej szczególnie ważny i ten dzień przeżywa w sposób bardziej uroczysty (rocznica ślubu rodziców, rocznica Chrztu członków rodziny...).* Zachęcamy również - czytamy we wskazaniach krakowskich - *każdego wierzącego, aby w swojej osobistej drodze wiary wybrał jeden dzień w Roku Jubileuszowym, jako dzień odejścia na osobność, na modlitwę, skupienie (może udział w rekolekcjach), zyskanie odpustu jubileuszowego.*¹³

II. Ujęcie dynamiczne

Określenie *miejsce liturgii* można rozważać w ujęciu dynamicznym i uwzględnić rolę, zadania liturgii, czyli przejawy - celebracje liturgiczne w Roku Wielkiego Jubileuszu. Cytowany *Kalendarz Rzymski* mówi, że wielorakość aspektów obchodów najlepiej wyraża jedno zgromadzenie liturgiczne, dlatego *aspekt liturgiczny winien być zawsze najmocniej określony, jako że dotyczy samej tajemnicy Chrystusa* (Kal. 6). Kościół bowiem najpełniej objawia swą naturę i zadania w celebracji liturgicznej.

Papież Jan Paweł II w *Tertio millennio adveniente* pisze: *zgodnie ze strukturą wiary chrześcijańskiej, na którą składa się słowo i sakrament, także w obchodach tej szczególnej rocznicy ważne wydaje się połączenie elementu «pamiętki i celebracji», tak by nie ograniczały się one do pojęciowego tylko wspomnienia historycznego faktu, ale uobecniły jego zbawczą wartość poprzez sakramentalne urzeczywistnienie* (TMA 31). To sakramentalne urzeczywistnianie dokonuje się pod osłoną znaków, w czasie celebracji liturgicznej. Rolę jej ukazał Papież, gdy omawiał znaczenie Soboru Watykańskiego II i przypomniał znaczenie liturgii, która jest *źródłem i szczytem* (KL 10) życia Kościoła (por. TMA 19); wielokrotnie też podkreśla znaczenie sakramentów, a przede wszystkim sakramentu pokuty i pojednania i Mszy świętej (por IM 9). *Punktem wyjścia zatem i celem całego doświadczenia jubileuszowego, czytamy w Rozporządzeniach dotyczących uzyskiwania odpustu jubileuszowego, winno być sprawowanie sakramentów pokuty i Eucharystii.*¹⁴ Zgodnie z powyższym dokumentem warunkiem jego uzyskania jest więc spowiedź sakramentalna i przyjęcie Komunii św., które powinno łączyć się z pobożnym uczestnictwem we Mszy świętej.¹⁵

Wprawdzie dokument Penitencjarii Apostolskiej wspomina również o udziale w *jutrzni lub nieszporach*, a nawet formach pobożności ludowej takich jak *Droga Krzyżowa, modlitwa różańcowa, hymn Akatyst ku czci Matki Bożej*, to pierwsze miej-

13 *Pielgrzymka do Chrystusa obecnego w liturgii i miejscach świętych. Kalendarium Duszpasterskie dla Archidiecezji Krakowskiej na rok 2000*, Kraków 2000, s. 8.

14 *Rozporządzenia dotyczące uzyskiwania odpustu jubileuszowego*, w: Jan Paweł II. *Bulla Incarnationis mysterium*, Poznań 1998, s. 29.

15 Por. tamże, s. 31.

sce należy przyznać Mszy świętej i Liturgii Godzin.¹⁶ Trzeba też wspomnieć o celebracjach liturgii Kościołów chrześcijańskich zjednoczonych z Kościołem Rzymskim. I tak, w Bazylice św. Cecylii na Zatybrzu 28 I 2000, we wspomnienie św. Efrema, będzie celebrowana Liturgia w obrządku syro-orientalnym (chaldejscy i malabarczycy); w Bazylice Matki Bożej Większej 9 II 2000 we wspomnienie św. Marona, Liturgia w obrządku syro-antiocheńskim (maronici); w Bazylice Matki Bożej Anielskiej 26 V 2000 w Święto Maryi *Przymierza Miłosierdzia*, Liturgia w obrządku aleksandryjsko-etiopskim; w Bazylice Matki Bożej Większej 14 VIII w Wigilię uroczystości Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, *obrząd okadzenia* według liturgii koptyjskiej; w Święto Podwyższenia Krzyża Świętego 14 IX 2000 w Bazylice św. Jana na Lateranie, *Nieszpory* w obrządku ormiańskim i nabożeństwo *Antasdam*; w pierwszą niedzielę października (1 X 2000) w Święto *Pokrov* (opieka Matki Bożej) w Bazylice Santa Maria sopra Minerva, Liturgia w obrządku bizantyńskim; 4 listopada przewidziane jest Nabożeństwo w obrządku ambrojańskim, a 21 tego miesiąca w Bazylice Najświętszej Maryi Panny na Zatybrzu, Liturgia w obrządku syro-antiocheńskim (chrześcijanie syryjscy i malabarczycy); 16 grudnia w Bazylice Matki Bożej Większej, Nabożeństwo w obrządku mozarabskim.¹⁷

Wspomniany dokument rzymski podkreśla włączenie uroczystości jubileuszowych w rytm roku liturgicznego, który obejmuje całą tajemnicę Chrystusa, a wymienione wyżej celebracje obrządków katolickich łączą się ze Świętami lub Patronami szczególnie czczonymi w tych wspólnotach.¹⁸ Opracowania poszczególnych diecezji także akcentują własne dni celebracji Roku miłosierdzia dla wspólnot parafialnych. Kalendarium krakowskie zalicza do takich celebracji comiesięczną adorację kapłańską w trzeci piątek miesiąca, tradycyjne nabożeństwa jak różaniec, Drogę Krzyżową, Gorzkie żale, adoracje eucharystyczne, a także celebrację sakramentu chorych (11 II), jubileuszową modlitwę za zmarłych (2 XI), dzień dziękczynienia za dary stworzenia - jubileusz rolników (12 XII), uczczenie krzyży w kościołach, domach, przy drogach (14 IX), jubileusz organistów, chórów, scholi, zespołów śpiewających w parafii (22 XI).¹⁹

16 Wszystkie te przejawy pobożności ludowej znalazły swoje miejsce w celebracjach Roku miłosierdzia. Modlitwa różańcowa przewidziana została we wszystkie soboty Wielkiego Postu i października w Bazylice Matki Bożej Większej, a Droga Krzyżowa w piątki Wielkiego Postu w Bazylice św. Jana na Lateranie; adoracja Najświętszego Sakramentu w czwartki Wielkiego Postu w Bazylice św. Pawła za murami, natomiast Hymn Akatyst w Uroczystość Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny 8 XII w Bazylice Matki Bożej Większej.

17 Por. Kalendarz Rzymski.

18 Zwraca na to uwagę również Kalendarium krakowskie, gdy pisze, że najważniejsze celebracje jubileuszowe są *przeżywane w rytmie roku liturgicznego, a więc: uroczystość Narodzenia Pańskiego, Święte Triduum Paschalne. Uroczystość Zesłania Ducha Świętego, niedziele i święta oraz celebracje wszystkich sakramentów świętych. Wydarzenia te będą przeżywane przede wszystkim w parafiach i rodzinach, dlatego tam należy widzieć najbardziej wyróżnione miejsce obchodów Wielkiego Jubileuszu. Pielgrzymka do Chrystusa*, jw. s. 8.

19 Por. *Główne wydarzenia Roku Jubileuszowego. Kalendarz duszpasterski*, jw. s. 19-32.

Liturgia sakramentów świętych

Kalendarz Roku Świętego 2000 przewiduje: *uroczyste sprawowanie wszystkich siedmiu sakramentów: chrztu dzieci (9 stycznia); chrztu dorosłych, bierzmowania i Eucharystii podczas Wigilii Paschalnej (23 kwietnia); pokuty w Wielki Wtorek (18 kwietnia) i podczas nabożeństw pokutnych specjalnie zaplanowanych na okres Jubileuszu; namaszczenia chorych we wspomnienie Matki Bożej z Lourdes (11 lutego), czyli «dniu chorych», sakrament święceń w uroczystość Objawienia Pańskiego (6 stycznia, święcenia biskupów) oraz w IV Niedzielę Wielkanocną (14 maja, święcenia kapłańskie); wreszcie sakramentu małżeństwa w XVIII niedzielę zwykłą (15 października), kiedy obchodzony będzie «jubileusz rodzin» (Kal. 7).*

Wprawdzie dokument zaznacza, by w Kościołach *lokalnych* celebracje te odbywały się w innych terminach, to jednak powinny one mieć miejsce w tych wspólnotach, co rozumiem nie tylko w katedrach i kościołach Wielkiego Jubileuszu, ale także w parafiach, aby wierni na nowo przeżyli i ponowili wiarę w zbawczą moc siedmiu sakramentów świętych oraz doświadczyli jedności wiary (por. Kal. 9).

Kalendarz Rzymski zapowiada, że na okres Adwentu 1999 i 2000, na uroczystość otwarcia Drzwi Świętych, czuwanie modlitewne w oczekiwaniu na rok 2000, na Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan, na okres Wielkiego Postu roku 2000, na dzień modlitw o współpracę z różnymi religiami, na czuwanie modlitewne w oczekiwaniu na trzecie tysiąclecie oraz uroczystość zamknięcia Drzwi Świętych zostaną przygotowane materiały pomocnicze. Rytuał Obchodów Wielkiego Jubileuszu w Kościołach Lokalnych jest obecnie tłumaczony, opracowywany i dostosowywany do warunków polskich.

Msze na Rok Święty

Dostępne natomiast są dwa formularze mszy na Rok Święty. Zgodnie ze wskazaniami rubryk można je stosować we wszystkie dni i wszędzie tam, gdzie odbywają się specjalne uroczystości roku jubileuszowego, z wyjątkiem uroczystości, niedziel, świąt, dni oktawy Wielkanocy, wspomnienia wszystkich wiernych zmarłych (Dzień Zaduszny), Środy Popielcowej i Wielkiego Tygodnia ²⁰

Formularze te zawierają antyfonę na Wejście i Komunię świętą, modlitwy kapłana: orację, modlitwę nad darami i po Komunii, prefację oraz formułę uroczystego błogosławieństwa końcowego. Podane zostały również czytania do wyboru. Łącznie 12 tekstów, w tym cztery ze Starego Testamentu, cztery z listów apostoelskich i Apokalipsy oraz trzy ewangelie, a także psalmy po czytaniach wraz ze śpiewami przed ewangelią. Rubryki wstępne podają, że należy je odprawiać w białym kolorze, natomiast w Adwencie, w okresie Bożego Narodzenia, Wielkiego Postu i Wielkanocy, podczas liturgii słowa Bożego należy stosować czytania z dnia.²¹

Analiza teologiczna pierwszego formularza mszalnego pozwala nam dostrzec Boga pełnego miłosierdzia, który zesłał swojego Syna jako Zbawiciela, aby wskazywał - rozświecił - pielgrzymującym ludziom drogę do domu Ojca. Motyw pielgrzymowania

20 Por. Missa pro Anno Sancto. *Anamnesis* 5:1999 nr 3 s.13-26.

21 Por. tamże, s. 20.

jest tutaj nawiązaniem do nawiedzania Bazylik Rzymskich, kościołów katedralnych i jubileuszowych i całej kondycji człowieka jako *homo viator*. Element światła stanowi wyraźne odniesienie do Chrystusa Światłości świata. Pojawia się on zarówno w kolekcie jak i prefacji. Chrystus, jest światłem oświecającym drogę pielgrzymów i On jest Tym, *który oświeca wszystkie wieki* (Prefacja I). Moc tego światła ma swoje źródło w misterium paschalnym i ono też zapewnia ludziom zbawienie. Rok Święty jawi się jako *czas łaski*, jako uobecnienie tego czasu, innymi słowy tej pełni czasu - czasu zbawienia, jaka dokonana się w osobie Jezusa Chrystusa, który przyniósł *ubogim pociechę, jeńcom wyzwolenie, a całemu rodzajowi ludzkiemu pokój i zbawienie* (prefacja I). Owoce misterium paschalnego naszego Zbawiciela stają się udziałem współczesnych ludzi dzięki posłudze i pośrednictwu Kościoła. Ostatnie błogosławieństwo, tak zwane Aaronowe, jest zaczerpnięte z tekstu biblijnego (Lb 6, 24-26). Całą treść teologiczną pierwszego formularza wyraża tytuł prefacji - biblijny cytat - *Chrystus Odkupiciel człowieka, wczoraj, dziś na i wieki*.

Drugi formularz jubileuszowy podejmuje problem jedności. Podstawą jej jest zbawienie przyniesione przez Jezusa Chrystusa. On wysłużył je przez ofiarę z siebie samego, bo *wydał się na okup za wszystkich* (Modlitwa nad darami), aby zgromadzić w jedno rozproszone dzieci (por. Prefacja), aby na całym świecie ludzie gromadzili się w jedności dla wychwalania Jedyne Boga i składania jednej Ofiary, bo On pociągnął wszystkich do siebie. Sformułowanie, *gdy został wywyższony nad ziemię* jest echem wywyższenia węża na pustyni, jak i słów samego Zbawiciela zapowiadającego mękę na Krzyżu (por. J 12, 32). W wyrażeniach tych wraca znów misterium paschalne, misterium męki - śmierci - zmartwychwstania i wniebowstąpienia - przez które dokonano się zbawienie całego świata i dzięki temu wydarzeniu stał się Chrystus zarazem Panem świata. Jego zaś panowanie jest obecnością wieczną pełną miłosierdzia wobec każdego człowieka, bo jest to *potęga i władza Pomazańca Bożego* (Ant. na wejście). Tekst Antyfony na wejście jest zaczerpnięty z Apokalipsy św. Jana (19. 5; 12,10), a Ant. po Komunii św. z ewangelii św. Mateusza (28, 20). Ta zbawcza obecność w świecie spełnia się przez odrodzenie w Chrystusie (por. Kolekta), czyli życie sakramentalne, które rozpoczyna chrzest. Ta zbawcza obecność Pana jest równocześnie zobowiązaniem dla wspólnoty karmiącej się słowem Bożym i Eucharystią, aby była *ożywczym fermentem i narzędziem zbawienia* (Modl. po Komunii).

Proponowane czytania biblijne podkreślają znaczenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. Podejmują temat zarówno dzieła zbawienia realizowanego przez Mesjasza (por. Iz 61, 1-3a. 6a. 8b), jak również wezwanie wszystkich ludzi do zbawienia (Ef 1, 3-14).

Czytania Starego Testamentu przybliżają sens roku jubileuszowego w prawie Mojżeszowym (por. Kpł 25, 1. 8 17), a także jego prognostyczne znaczenie - zapowiedź czasu łaski i miłosierdzia jaki nastąpi w czasach mesjańskich (por. Iz 11, 1-10: Iz 55, 1-11). Czytania Nowego Testamentu nawiązują do łaski, jakiej Bóg udziela wszystkim ludziom (Tt 2, 11-14), wybraństwa Bożego (1 P 2, 4-9), znaczenia wiary w Jezusa Chrystusa jako warunku zbawienia (por. 1J 5, 1-9) oraz Janowego wołania w Apokalipsie *Przyjdź, Panie Jezu* (Ap 22, 12. 14. 16. 17. 20). Ewangelie natomiast nawiązują do czytania tekstu proroka Izajasza w synagodze w Nazarecie, w którym jest mowa o *ogłaszaniu roku łaski od Pana* (Łk 4, 16-17), jest to także tekst ośmiu błogosławieństw (Mt 5, 1-12a), oraz zakończenie ewangelii zapowiadające pozostanie Zmartwychwstałego *przez wszystkie dni* (28, 16-20).

Psalmy responsoryjne wzywają do wdzięczności: za panowanie Boga (ps. 67.66, za Jego opiekę (ps. 72/71) za szczególną opiekę i wybraństwo Boże (ps. 100/99 oraz 147B), inny ukazuje Boga jako źródło zbawienia (wykorzystano tekst proroka Izajasza 12, 2. 3-4b. 4c-5), a następny wzywa do wychwalania Boga z całym stworzeniem (ps. 97/96). Ta różnorodność tekstów i zawarte w nich bogactwo teologiczne napotyka na trudności w praktycznym wykorzystaniu, gdyż podane sygły biblijne wskazują jedynie miejsce w Piśmie świętym, a więc brak jest pełnego tekstu.

Celebracje sakramentów

Różnorodne zgromadzenia liturgiczne są przejawem wspólnoty, życia Kościoła, świadectwem obecności Pana ze swoim ludem, warunkiem uzyskania odpustu jubileuszowego. Chciałbym przypomnieć, że programy duszpasterskie i liturgiczne przygotowuje dla Kościoła powszechnego *Papieski Komitet Obchodów Jubileuszu Roku 2000*,²² a dla Polski *Krajowy Komitet Obchodów Wielkiego Jubileuszu 2000*, więc nie czuję się upoważniony do prezentowania konkretnych rozwiązań, a jedynie pewnych sugestii liturgiczno-pastoralnych do wykorzystania w duszpasterstwie parafialnym²³.

Konstytucja o Liturgii przypomina w numerze 7, że Jezus Chrystus *obecny jest mocą swoją w sakramentach tak, że gdy ktoś chrzci, sam Chrystus chrzci*, a dalej ten sam dokument podaje, że *celem sakramentów jest uświęcenie człowieka, budowanie mistycznego Ciała Chrystusa, a wreszcie oddawanie czci Bogu. (...) Sakramenty wiarę nie tylko zakładają, lecz za pomocą słów i rzeczy dają jej wzrost, umacniają i wyrażają* (n. 59). Należy więc zwrócić uwagę na sposób celebracji, na słowa i rzeczy, jak to sformułował Sobór, co oznacza również przygotowanie, przebieg, zaangażowanie świeckich w posługach liturgicznych, nie tylko jako czynności świętych, ale autentycznej modlitwy kapłana i asystujących. Aktualny pozostaje postulat, aby modlić się celebrowaną liturgią.

List Kongregacji do Spraw Duchowieństwa zwraca uwagę, aby wychowywać wiernych do przeżywania istoty Mszy świętej, troszczyć się o ich owocne uczestnictwo, przypominać im o niedzielnym obowiązku uczestnictwa w Najświętszej Ofierze, a także zachęcać wiernych do częstego a nawet codziennego udziału we Mszy świętej. Dokument ten przypomina wszystkim kapłanom, że *osobisty przykład celebrującego ma podstawowe znaczenie: «Dobra celebracja stanowi pierwszą ważną katechezę*

22 Por. Abba, Ojciec. *Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Jubileuszu Roku 2000 pod redakcją Komisji Liturgicznej Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, Katowice 1998, podaje: Msze wotywnie, Celebracje pokutne, Nabożeństwa słowa Bożego połączone z rozważaniem Modlitwy Pańskiej, Dni modlitw błagalnych i dni kwartalne, Nabożeństwa przed Najświętszym Sakramentem, Nabożeństwa ku czci Najświętszej Maryi Panny. Por. *Do Ciebie, Boże Ojciec. Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Jubileuszu Roku 2000 pod redakcją Komisji Duszpastersko-Misyjnej Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, Katowice 1998

23 Papież zapowiada w Bulli *Incarnationis mysterium - Rytuał obchodów Wielkiego Jubileuszu w Kościołach partykularnych* (n. 6), ale do tej pory nie ukazały się jej polskie edycje i nie udało się piszącemu wykorzystać tej księgi liturgicznej.

o Najświętszej Ofierze». (...) ważną jest rzeczą, aby wierni widzieli, jak w skupieniu przygotowuje się do sprawowania Najświętszej Ofiary, aby byli świadkami miłości i pobożności, z jaką celebruje i aby za jego przykładem poświęcali odpowiednio dużo czasu na dziękczynienie po Komunii świętej.²⁴ Pobożność eucharystyczna powinna stać się podstawowym rysem wszystkich akcji duszpasterskich roku jubileuszowego. Warto w tym miejscu przytoczyć pouczenie Kalendarza Krakowskiego: *Dalekie wędrówki i czynne zaangażowanie w liczne dzieła jubileuszowe, choć gorąco zalecane, stają się mało owocne lub wręcz bezużyteczne, jeśli nie napełnią nowym zapalem i nową głębią tego cotygodniowego wędrowania z domu rodzinnego do kościoła parafialnego na autentyczne uczestnictwo w Eucharystii, by tam systematycznie słuchać słowa Bożego, nieustannie składać siebie w ofierze i konsekwentnie pogłębiać swoje zjednoczenie z Panem przyjmując Chleb Życia.*²⁵

Chrzest

Jan Paweł II w *Tertio millenio adveniente* pisze: *dążenie do sakramentalnego przeżycia rzeczywistości Jubileuszu będzie mogło odwołać się w ciągu tego roku (chodzi o rok 1997 - Rok Jezusa Chrystusa) do ponownego «odkrycia chrztu» jako fundamentu chrześcijańskiego życia, zgodnie ze słowami Apostoła „Wy wszyscy, którzy zostaliście ochrzczeni w Chrystusie, przyoblekliście się w Chrystusa” (Ga 3, 27) (nr 41).*

Kalendarz Rzymski i Polski obchodów jubileuszowych przewidują 9 stycznia 2000 jako dzień uroczystej celebracji sakramentu chrztu dzieci w Rzymie, w diecezjach, w parafiach, natomiast celebrację chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych - chrztu - bierzmowania i pełnego uczestnictwa w Eucharystii, w Wigilię Paschy roku dwutyścijnego. Zaproponowane terminy powinny się stać okazją do podkreślenia miejsca i roli sakramentu chrztu i chrzcielnicy w życiu duchowym chrześcijanina, godnego przygotowania liturgii i jej pobożnego - modlitewnego celebrowania. Koniecznym wydaje się też urządzić w parafii *Dzień odnowienia przymierza chrzcielniczego*. Może nim być Wigilia Paschalna lub inny dzień połączony na przykład z *Nieszporami chrzcielniczymi*, z wniesieniem paschału, zapaleniem świec i procesją do chrzcielnicy.²⁶

Godnym uwagi jest obrzęd praktykowany przez młodzież, która w Wigilię Paschy, po odnowieniu przyrzeczeń chrzcielniczych podchodziła do naczynia chrzcielniczego i czyła znak krzyża wodą dopiero co pobłogosławioną. Jest to też okazja do przypo-

24 List Kongregacji do spraw Duchowieństwa do wszystkich prezbiterów w związku z nadchodzącym Trzecim Tysiącleciem chrześcijaństwa. Cyt. za: *Anamnesis* 5:1998/1999 nr 3 s. 54.

25 *Pielgrzymka do Chrystusa*, jw. s. 7.

26 Por. *Liturgia Świętego Triduum Paschalnego. Nabożeństwa i błogosławieństwa Kościoła domowego*. Opr. Wł. Nowak. Olsztyn 1999 s. 174-191. *W czasie tych Nieszporów /.../ odbywa się procesja do chrzcielnicy. Nieszpory rozpoczynają się procesją wejścia przez kościół do ołtarza. Celebrans niesie zapalony paschał. Po przyjsciu do ołtarza zapala się świece zgromadzonych od paschału, które gasi się po odśpiewaniu hymnu. Tamże s. 174; B. Nadolski, *Jubileuszowe celebracje liturgiczne*. w: *Te Deum laudamus. Program duszpasterski na Wielki Jubileusz Roku 2000*, Katowice 1999, s. 317-318.*

mnienia wymowy *sakramentale* jakim jest woda święcona i jej stosowania podczas aspersji; powrócić do błogosławienia wody w niedzielę i pokropienia przypominającego sakrament odrodzenia, ukazania kropielnicy w kruchcie kościoła, powrotu do kropielniczek w domach prywatnych, tak niegdyś powszechnie używanych i niezbędnych przy wychodzeniu z mieszkania ze znakiem krzyża. Osobnym ważnym obrzędem parafialnym byłaby rocznica chrztu, zarówno dzieci (Roczek), jak i dorosłych, na przykład z racji imienin.²⁷ Nasuwa się praktyczny wniosek, by chrzcielnicę uczynić miejscem chrztu, a nawet przygotować osobną kaplicę chrzcielną - kaplicę największego Miłosierdzia Bożego. Odrębnym zagadnieniem są pieśni chrzcielne i ubóstwo ich stosowania w praktyce parafialnej.²⁸ Wszystkie wymienione działania pastoralne zmierzają do ponownego odkrycia znaczenia sakramentu chrztu w życiu chrześcijanina i całej wspólnoty parafialnej.

Sakrament bierzmowania

W *Tertio millenio adveniente* czytamy: *Do najważniejszych zadań związanych z przygotowaniem Jubileuszu należy zatem «ponowne odkrycie Ducha Świętego», który «działa» w Kościele zarówno w sposób sakramentalny, zwłaszcza poprzez «bierzmowanie», jak i za pośrednictwem innych charyzmatów, zadań i posług przez Niego wzbudzonych dla dobra Kościoła* (nr 45). Profil pneumatologiczny był przedmiotem refleksji w drugim roku przygotowania do Roku Świętego. Wydaje się bardzo pożytecznym urządzić dzień Ducha Świętego w parafii, jako ponowne przeżycie sakramentu bierzmowania. Pierwszy dar Ducha Świętego otrzymuje już człowiek w sakramencie chrztu, ale każdy następny jest pełniejszym przeniknięciem mocą z Wysoka i bardziej zobowiązującym zaproszeniem do współpracy. Można by to połączyć z nowenną do Ducha Świętego i zakończyć w niedzielę Pięćdziesiątnicy okolicznościowym Obrzędem odnowienia łaski sakramentu bierzmowania.²⁹

Sakrament pokuty i pojednania

Rok Święty 2000 można nazwać rokiem nawrócenia,³⁰ dlatego Jan Paweł II tyle mówi o pojednaniu, przeproszeniu, zadośćuczynieniu, wewnętrznej przemianie. Ju-

27 Por. Pierwsza rocznica chrztu świętego. *Agenda liturgiczna Diecezji Opolskiej. Nabożeństwa, poświęcenia i błogosławieństwa*, Opole 1981, s. 313; *Błogosławieństwo rocznych dzieci*. Tamże, s. 400-401; *Rocznica chrztu świętego i błogosławieństwo rocznych dzieci. Nabożeństwa Diecezji Katowickiej. Agenda liturgiczna*, Katowice 1987, s. 328-331.

28 Por. *Pieśni chrzcielne*. J. Łaś, S. Ziemiański. *Wysławiajmy Pana*, Kraków 1978, s. 159-160.

29 Por. *Obrzęd odnowienia łaski sakramentu bierzmowania*, Opr. S. Ćwikliński, Toruń 1998; J. Kudasiewicz, *Duch Święty w życiu chrześcijanina. Nabożeństwo słowa Bożego na drugi rok triduum jubileuszowego*, Kielce 1998.

30 *Rok Święty jest ze swej natury wezwaniem do nawrócenia* (IM 11). Por. *W tym trzecim roku, według programu «drogi do Ojca», wszyscy są wezwani do nawrócenia w łączności z Chrystusem Odkupicielem człowieka. Nawrócenie to obejmuje zarówno aspekt «negatywny», czyli wyzwolenie z grzechu, jak i aspekt «pozytywny», czyli wybór dobra wyrażonego w wartościach etycznych zawartych w prawie naturalnym, potwierdzonym i pogłębianym przez Ewangelię* (TMA 50).

bilieusz powinien więc być również wielkim rachunkiem sumienia wszystkich wyznawców Chrystus, a *radość przebaczenia winna być silniejsza i większa od wszelkich uraz* (IM 11). W praktyce duszpasterskiej dobrze będzie ożywić Nabożeństwa pokutne,³¹ które są przygotowaniem do sakramentu pokuty i pojednania i należy je odróżnić od sakramentu pokuty i pojednania wielu penitentów z indywidualną spowiedzią i rozgrzeszeniem. Wzory takich celebracji sakramentu pokuty podawały między innymi ubiegłoroczne materiały duszpasterskie przygotowania do Wielkiego Jubileuszu.³² Wspólna celebracja sakramentu pokuty i pojednania pozwoli lepiej zrozumieć i przeżyć osobisty i eklezjalny wymiar grzechu i pojednania w jego aspekcie teologicznym - sakrament jednania z Bogiem, społecznym - z drugim człowiekiem, eklezjalnym - ze wspólnotą Kościoła, ekologicznym - z pozytywnym stosunkiem do świata przyrody. Uwarunkowania te rodzą aktualny problem rachunku sumienia.³³ Bardzo wymowne są w tym kontekście słowa papieża Jana Pawła II, że właśnie przełom tysiącleci *stanowi (...) właściwy kontekst dla ponownego odkrycia głębokiego przeżycia «sakramentu pokuty» w jego najgłębszym sensie. Głoszenie nawrócenia jako nieodzownego wymogu chrześcijańskiej miłości jest szczególnie ważne we współczesnym społeczeństwie, które często, jak się wydaje, zatracza same podstawy etycznej wizji ludzkiej egzystencji* (TMA 50. Wymogiem duszpasterskim pozostaje wychowywanie wiernych do sakramentu pokuty i pojednania, ale także kształtowanie w nich postawy pokuty.³⁴ Wyznaczenie w Kalendarium polskim Wielkiego Piątku, jako dnia celebracji sakramentu pokuty i pojednania nie wydaje się propozycją szczęśliwą.

Sakrament małżeństwa

Kryzys sakramentu małżeństwa i rodziny jest faktem powszechnie znanym. Nabożeństwa Roku Świętego powinny uwzględnić i przyczynić się do wspólnotowego przeżycia sakramentu małżeństwa jako znaku ofiarnej miłości Pana Jezusa do swojej Oblubienicy Kościoła. Kalendarium polskie przewiduje takie ogólnopolskie dni na Jasnej Górze w dniach 24-25 września roku 2000, jako *święty jubileusz małżeństw i rodzin*. Dobrze będzie, gdy wspólnoty parafialne przeżyją taki dzień świętowania i odnowienia ślubów małżeńskich na spotkaniu wielopokoleniowych rodzin przy jednym stole Eucharystii. W dniu tym należałoby uwzględnić wymowę obrączek ślubnych, jako znaku miłości i wierności małżeńskiej,³⁵ połączone z odnowieniem ślubo-

31 Por. *Nabożeństwo pokutne. Dyrektorium pastoralne dla Diecezji Legnickiej*, jw. s. 151-162.

32 Por. Celebacje pokutne. *Abba, Ojczy*, jw. s. 63-100. Były one przewidziane na Okres Adwentu (Ty, Panie, jesteś naszym Ojcem); Wielkiego Postu (Bóg, Ojciec miłosierdzia), Okres Zwykły (Bóg, źródło miłości).

33 Por. Nadolski, jw. s. 318. W. Świerżawski, Rachunek sumienia w drodze do Ojca przed Jubileuszem Misterium Wcielenia Boga. *Anamnesis* 5:1998/1999 nr 4 s. 33-55.

34 *Bezwarunkowym więc wymogiem duszpasterskim nowej ewangelizacji jest przybliżanie wiernych do sakramentu pokuty, który «toruje (drogę) każdemu - nawet wówczas, gdy ciężą na nim winy. W sakramencie tym każdy człowiek może w sposób szczególny doświadczyć miłosierdzia, czyli tej miłości, która jest potężniejsza niż grzech»*. List Kongregacji do spraw Duchowieństwa, jw. s. 55.

35 Por. *Obrzędy sakramentu małżeństwa dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1996, s. 34; 46; 61.

wania małżeńskiego, ucałowaniem obrączki współmałżonka, odczytaniem w rodzinie tekstów liturgii słowa Bożego własnego sakramentu małżeństwa lub innego wybranego z obrzędu.

Rok liturgiczny

Celebracje Jubileuszu drugiego milenium należy powiązać z okresami liturgicznym, uroczystościami i świętami. Pierwsze miejsce powinno zajmować misterium paschalne, ale w zbliżającym się Adwencie i okresie Bożego Narodzenia trzeba uwzględnić wymiar maryjny jubileuszu związany z tajemnicą przyjścia na świat Syna Bożego.³⁶ Atrybuty do wykorzystania w tym okresie to świeca roratnia, wieniec adwentowy w kościele i w rodzinie, żłóbek, opłatek, choinka, kadzidło, woda święcona, kreda do znaczenia domów chrześcijańskim symbolami z racji wizyty duszpasterskiej.

Szczególnie uroczystą oprawę należy przygotować na Uroczystość Bożego Narodzenia. Wprawdzie otwarcie Porta Sancta zarezerwowane zostało bazylikom rzymskim, to w miastach biskupich postuluje się *statio* w innym kościele i uroczystą procesję z Księgą Ewangelii do katedry. *Boże Narodzenie 1999 r.* - pisze papież - *niech będzie dla wszystkich uroczystością radosną i pełną blasku, zapowiedzią szczególnie głębokiego doświadczenia łaski i miłosierdzia Bożego, które to doświadczenie trwać będzie aż do «zamknięcia Roku jubileuszowego w dniu Objawienia Pana naszego Jezusa Chrystusa, 6 stycznia 2001»*. Zbliżający się okres Bożego Narodzenia ma się stać *jakby bijącym sercem Roku Świętego* (IM 6).

Obrzęd rozpoczęcia Jubileuszu Roku Świętego 2000

Rytuał kościołów lokalnych przewiduje *Obrzęd rozpoczęcia*. Dniem rozpoczęcia jest uroczystość Narodzenia Pana Jezusa 25 grudnia 1999 roku. Wierni zbierają się w pobliżu katedry (np. w kościele lub innym miejscu). Jeśli ma to miejsce wieczorem mogą mieć zapalone świece lub pochodnie. Do zgromadzonych wiernych przybywają ubrani w białe szaty liturgiczne biskup (ornat lub kapę) i diakon oraz pozostali usługujący i koncelebransi. Na wejście mogą grać organy lub inne instrumenty muzyczne, można też śpiewać kolędę. Polska edycja sugeruje w tym miejscu wykonanie *Bóg się rodzi*.

Biskup rozpoczyna celebrację jednym z dwu wezwań Trójcy Przenajświętszej, na co zgromadzeni odpowiadają *Błogosławiony jesteś Boże teraz i na wieki*. Następnie biskup pozdrawia lud podaną formułą i *wyjaśnia znaczenie obrzędu oraz wzywa do czynnego i świadomego uczestnictwa*. Może to uczynić podaną formułą lub własnymi słowami. Po tej zachęcie odmawia modlitwę, po czym diakon odczytuje fragment ewangelii św. Łukasza (4, 14-21) mówiący o pobycie Pana Jezusa w synagodze w Nazarecie, gdzie interpretował fragment proroka Izajasza. Odczytaniu ewangelii towarzyszą znane aklamacje, po niej zaś można zachować modlitewną ciszę lub odczytać kilka fragmentów z bulli *Incarnationis mysterium*. Podane zostały dla przy-

36 Por. Nadolski, jw. s. 314-315; E. Szczotok. Celebracje Wielkiego Jubileuszu Roku Świętego 2000 w kościołach parafialnych. *Te Deum*, jw. s. 325-334.

kładu numery 1. 2. 6. 14. Po odczytaniu bulii diakon zachęca wiernych do udziału w procesji stosowną formułą.

Porządek procesji do kościoła katedralnego jest następujący: minister z dymiącą kadzielnicą, niosący krzyż przyozdobiony świętecznie, obok dwaj ministrzy ze świecami, diakon niosący księgę ewangelii, biskup z usługującymi i wierni z zapalonymi świecami. W czasie procesji chór i wierni wykonują podane pieśni z antyfonami lub kolędę *Bóg się rodzi; Anioł pasterzom mówił; Pan z nieba i łona Ojca przychodzi.*

Przed drzwiami katedry procesja zatrzymuje się i diakon przekazuje księgę ewangelii biskupowi, który trzyma ją podniesioną do góry, a chór śpiewa *Ja jestem bramą* lub inną pieśń, na przykład trzy zwrotki kolędy *Pan z nieba i łona Ojca pochodzi.* Po zakończonym śpiewie procesja wchodzi do katedry w zmienionym porządku. Najpierw postępuje turyferarz z dymiącą kadzielnicą, krucyferariusz z dwoma akolitami, biskup z księgą ewangelii, posługujący oraz wierni. Śpiewem towarzyszącym wejściu do katedry jest 6 zwrotek psalmu 95(96) *Śpiewajcie Panu pieśń nową* z antyfoną *Dziecię nam się narodziło* lub kolęda *Pójdźmy wszyscy do stajenki.*

Po dojściu do ołtarza księgę ewangelii umieszcza się na postumencie przygotowanym w pobliżu ołtarza, następnie się ją okadza, po czym biskup zdejmuje kapę (jeśli jej używał) i zakłada ornat, całuje ołtarz i okadza go, a następnie zajmuje miejsce przy katedrze, a diakon ogłasza *Proclamatio Jubilei Magni.* Ogłoszenie Wielkiego Jubileuszu dokonuje diakon lub lektor śpiewając na przemian z chórem wykonującym psalm 99(100). Po odśpiewaniu orędzia proklamacji, biskup intonuje *Chwała na wysokościach Bogu.* Dalszy ciąg celebracji Mszy św. odbywa się bez zmian.

Dla ukazania pełni teologicznych treści zawartych w tej proklamacji przytaczam tekst w całości:

Diakon lub lektor: *Zwiastuję wam radość wielką: / dzisiaj narodził się w ludzkim ciele nasz Pan Jezus Chrystus. / Głoście to całemu światu: / wyrosła Różdżka z pnia Jessego, / narodził się Książę pokoju, / a Jego panowaniu nie będzie końca.*

Chór: *Śpiewajcie Panu, wszyscy mieszkańcy ziemi, + służcie Panu z weselem, * stawajcie przed Nim z hymnami radości.*

Diakon: *Dzisiaj jest dzień naszego Zbawiciela, / przewidziany przez Boga zanim świat powstał. / Dzień przygotowany przez Ducha Świętego w Jego mądrej miłości. / Dzień doczesnego Narodzenia odwiecznego Światła. / Zapowiadali je Patriarchowie, / obiecywali Prorocy, / oczekiwał go wybrany lud Izraela, / z upragnieniem tęsknił za nim wszechświat cały.*

Chór: *Uznajcie, że Pan jest Bogiem. + On sam nas stworzył. * Jesteśmy Jego ludem i owcami Jego pastwiska.*

Diakon: *Dzisiaj z Maryi, Dziewicy i Matki, / narodził się w czasie Jezus Chrystus, / aby nas wprowadzić w wieczne życie Ojca. / Bóg stał się Człowiekiem, / aby człowiek stał się Bogiem. / Dzisiaj zajaśniał od wieków zapowiedziany dzień nowego Odkupienia / i wiekuistego szczęścia.*

Chór: *W bramy Jego wstępujcie z dziękczynieniem, + z hymnami w Jego przedsiönki * uwielbiajcie Go i błogosławicie Jego imię.*

Diakon: *Dzisiaj w niebie cieszą się aniołowie, / drży w Otchłani wróg rodzaju ludzkiego, / na ziemi powstają z upadków grzesznicy / i z radością oczekują zbawienia. / Niech się raduje święty, / bo już blisko jest wieńca nagrody. / Niech się weseli*

grzesznik, / bo Pan niesie mu przebaczenie. / Niech rozraduje się ten, co jeszcze nie zna Boga, / bo On wzywa go do życia.

Chór: *Albowiem Pan jest łaskawy, + na wieki Jego miłosierdzie * a Jego prawda z pokolenia na pokolenie.*

Diakon: *Zbliża się dwutysięczna rocznica Narodzenia Jezusa. / Kościół Oblubienica świętuje Narodziny swego Oblubieńca. / I ogłasza rok Jubileuszowy, rok łaski Pana, / rok zmiłowania i dobroci, / rok pojednania i przebaczenia, / rok zbawienia i pokoju.*

Świętujemy przeto dzieło naszego Okupienia. / Świętujemy początek Wielkiego Jubileuszu. / Radujmy się wszyscy / i złączeni z chórami aniołów / hymn zaśpiewajmy:

Biskup: *Chwała na wysokościach Bogu.³⁷*

Środa Popielcowa

Wymowna bardzo w tym dniu jest procesja w Rzymie z bazyliki św. Sabiny do Circus Maximus, gdzie będzie celebrowana Msza święta i posypanie głów popiołem. Rytuał kościołów lokalnych zaleca procesję z kościoła stacyjnego do katedry i posypanie głów popiołem połączone ze Mszą świętą. Podobne nabożeństwo zalecane jest w głównych miastach Archidiecezji Krakowskiej. Jest to dzień pokuty. Należy wyjaśnić znaczenie popiołu, postu, pokuty i jałmużny, jako otwarcia na cierpiącego brata. Kalendarz krakowski poucza w tej kwestii: *celebracja nie jest dobrze przeżyta, jeśli jej owocem nie jest większa miłość Boga i bliźniego, a pielgrzymka do Chrystusa obecnego w świątyni nie zakończyła się, dopóki pielgrzym nie ukląkł przed Chrystusem obecnym w drugim człowieku.³⁸*

Wnioski pastoralne

Powyższa prezentacja założeń liturgii Wielkiego Jubileuszu Roku Świętego 2000 pozwala na wyciągnięcie kilku wniosków pastoralnych.

1. Liturgia Roku Świętego wymaga godnej oprawy zewnętrznej dlatego należy doprowadzić do końca adaptację wnętrza kościelnego według wskazań Vaticanum II, czyli usunąć prowizoryczne rozwiązania i uwzględnić w prezbiterium strefę: przewodniczenia, słowa Bożego i Najświętszej Ofiary.
2. Wyakcentować znaczenie chrzcielnicy przez umieszczenie jej w odrębnej kaplicy - baptysterium lub widocznym miejscu kościoła.
3. Przygotować parafię do odnowienia łaski sakramentów, a następnie przeprowadzić wspólnotową celebrację odnowienia odrodzenia chrzcielniczego, łaski sakramentu bierzmowania, dziękczynienia za wspólnotę sakramentu małżeństwa, zjednoczenia cierpienia, choroby i starości z odkupieńczą Ofiarą Zbawiciela.
4. Wykorzystać uroczystości religijno - rodzinne do odnowienia liturgii domowej, jako formy integracji przez liturgię i w liturgii.

37 Korzystam z maszynopisu fragmentu *Rytuału* do którego są komponowane melodie.

38 Pielgrzymka do Chrystusa, jw. s.11.

5. Dokonać inwentaryzacji krzyży, kaplic i figur na terenie parafii. Uporządkować otoczenie tych obiektów sakralnych, a w razie potrzeby przeprowadzić ich remont. Troskę o nie powierzyć okolicznym mieszkańcom.
6. Z większą starannością przygotowywać liturgię w parafii i celebrować ją w wymiarze zbawczym i kultycznym. Włączyć wiernych do posług liturgicznych w czasie liturgii Mszy świętej, sakramentów świętych i sakramentaliów.
7. Urządzić w parafii nabożeństwa pokutne, aby przygotować wiernych do indywidualnej liturgii sakramentu pokuty i pojednania oraz kształtowania w ich życiu ducha pokuty chrześcijańskiej.
8. Wyznaczyć odpowiednie godziny celebracji sakramentu pokuty i pojednania z indywidualną spowiedzią i rozgrzeszeniem oraz przygotować i kilka razy w roku celebrować obrzęd pojednania wielu penitentów z indywidualną spowiedzią i rozgrzeszeniem.